

בביאור העדר איזכור של יוהכ"פ בספר עזרא

נרפס בספר "גידולו של גדול"

עמ' 1113

כאשר אבי זצ"ל התחיל לכהן על כס רבנותו בטורונטו בשנת תרח"צ הוא נתבקש לפני יום כיפור כאחד מן הרבנים המרכזיים בעיר לפרסם הודעה בעיתון האידישאי היומי שגמר הצום איננו לפני שעה מסויימת. על שאלתו מדוע הודעה זו נחוצה, הוא נענה שיש הרבה בתי כנסיות בעיר שאין בהם רבנים המנהלים אותם ובהם מסיימים בדרך כלל את התפילה מוקדם ואנשים שוברים את הצום בטרם עת. אולם, אבי סירב לפרסם הודעה כזאת. הוא הסביר שבין אלפי היהודים המתפללים במקומות אלו לא ימלט שאין שם אפילו אחד שעל פי דין אסור לו לצום. דוקא מפני אדם כזה שאין לו רב בקירבתו שיכול לפנות אליו באופן אישי אי אפשר לפרסם בפומבי הודעה כזאת שהוצעה, שהרי הוא זה שעלול לסכן את חייו בהוספת צום של כמה דקות.¹ אשר על כן, הדרך היחידה למנוע מאותו אדם לצום אותן דקות נוספות היא על ידי אי-מניעת כל האנשים הבריאים מלשבור את צומם מוקדם מדאי. הוא נתן דוגמא לכך: אם אחד במצב של פיקוח נפשות מסרב לאכול אלא אם כן מניין יהודים יאכלו יחד אתו כדי שיהיה לו זימון בשם ה', הרי שכל המנין יצטרכו לאכול יחד עמו כדי להציל את חייו.²

^{אוצר החכמה}

לפי"ז יש לתרץ למה לא הוזכר יום הכיפורים בספר עזרא (נחמיה ח'), מה שתמוה ביותר מכיון שמוזכר שם ר"ה (שהיה אז יומיים בגלל אלול מעובר – ע"ש פסוק י"ג, ובתוס' ר"ה י"ט ע"ב) וגם סוכות. ובכן, העדר האיזכור של יוהכ"פ, כאשר כל המועדים האחרים של החודש השביעי מוזכרים, אינו אומר אלא דרשני.³ ונראה לומר שעזרא לא גילה לציבור הרחב על הצום מפני שחלק מהמסוכנים שבהם לא יקבלו את ההיתר של "וחי בהם" שהרי אפילו בימי החשמונאים התקשו לקבלו (חשמונאים א' ב:לד, וב' ב:יב), וגם עי' רמב"ם פ"ב ה"ג מהלכות שבת שמשמע שאפילו בימיו היו מתפרצים נגד הדין של "וחי בהם".⁴

1. אבי סיפר על מעשה שהיה בעיר שאוועל שבסוף תפילת נעילה כמה דקות לפני גמר הצום ניגש מאן דהוא למ"ץ ואמר שאינו מרגיש בטוב. המ"ץ ענה שנשארו רק דקות ספורות ויחכה. הלה חזר למקומו בבית הכנסת וקרא ונפח את נשמתו. אבי אמר שאילו היה זה שנשאל רב שאמור להיות בקי בטיב כל אחד מבני קהילתו, ולא מ"ץ שבקי רק בהלכות, בודאי היה מצווה עליו לשתות תיכף ומיד, בלי שום שיהוי.

2. ע"ש בספר "גידולו של גדול" שבזה מתרץ כיצד ר' ישראל מסלנט התיר לכולם לאכול ביוכ"פ שנת תר"ח בזמן שהשתוללה מגיפת החולירע בוילנא.

3. והראו לי שכבר עסק בשאלה זו בספר 'פירושי הרב דוד צבי הופמן' ויקרא ח"א (מוסד הרב קוק) עמ' קפ.

4. השווה למש"כ בספר של אבא מארי זצ"ל, "אמת-ליעקב" על נ"ך, ביחזקאל כ' כ"ה ובהערות שם.

ועיין גמ' מגילה כג. אמר ליה יעקב מינאה לרב יהודה הני ששה דיוה"כ כנגד מי א"ל כנגד ששה שעמדו וכו', ופירושו שעזרא גילה את דבר יוה"כ רק לתלמידיו אלה שעמדו בצדיו בר"ה שבהם היה בטוח שלא יצומו אם יסתכנו ע"י כך,⁵ וליוה"כ סודי זה בתקופה שבה הותקנה חובת קריאת התורה בכללה עשו זכר במספר הקרואים, ועיי"ש שאם רק בצד אחד של עזרא עמדו ששה כבר אין תזכורת, ודוק.

ואולי לפי גי' "מינאה" (ע"ש בתוס', ובגלהש"ס ע"ז כח.) עיקר הקושיא היתה על ספר עזרא כנ"ל וכדי לבטל יוה"כ משום כפרה מדומה אחרת, להבדיל (שכידוע חיקו הנוצרים את חגיגת כולם חוץ מיום כיפור), וכדי לא לתת בְּמָה לדעה כוזבת כזו ציטטה הגמ' את שאלתו כאילו היתה על מספר הקרואים כי בתשובתו של רב יהודה לשאלתו, דהיינו שיום הכיפורים ההוא היה סודי לתלמידיו של עזרא שעמדו בשני צדדיו, נכלל תירוץ גם על כך, ודוק.

5. וייתכן שגם ר' ישראל מסלנט הורה לתלמידיו הקרובים שהם כן יצומו אף על פי שהתיר לציבור בכללו לאכול.

אוצר החכמה